

Жайворонок І.Р.

аспірант каф. МО

Кулініч Т.В.

к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

Ф'ЮЧЕРСНИЙ КОНТРАКТ ЗА ПАРОЮ «ДОЛАР США – ГРИВНЯ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ВІД СУКУПНОСТІ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ ДЛЯ ВЕЛИКИХ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Протягом останніх двох років Національна економіка України пережила багато шоків подій, врегулювання яких вимагало від державних управлінських інституцій запровадження різких заходів щодо стабілізації. Стрімке зниження цін на сировину на світових ринках, війна на Сході України, переорієнтація на західні ринки збуту основних експортерів, перехід на «плаваючий» курс гривні до інших валют є найкращими доказами причин зниження основних економічних показників нашої держави [1,255]. Визначним є той факт, що наслідки від теперішньої кризи торкаються всіх: починаючи від окремих домогосподарств до великих промислових гігантів. Проте, якщо проблема домогосподарств широко обговорюється в засобах мас-медіа, то проблеми захисту від сукупності валютних та пов'язаних із ними ризиків, які виникають перед великими підприємствами, є не до кінця дослідженими і потребують більшої уваги..

Відомо, що більшість великих підприємств України є експортно орієнтованими, або здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Специфіка їхньої роботи передбачає проведення міжнародних розрахунків з контрагентами, а отже, вони створюють попит та пропозицію на валютному ринку України.

В свою чергу, валютний ринок України регулюється центральним банком, і протягом двох останніх років дана інституція ввела декілька змін, що безпосередньо впливають на . великі підприємства. Серед них: встановлення норми обов'язкового продажу 75% валютної виручки та її повернення в Україну в 90-денний термін, заборона дострокового погашення резидентами кредитів і позик в іноземній валюті за договорами з резидентами і ін. [2, 3].

На жаль у 2015 році інфляція в Україні досягла позначки у 43,3% [4]. Це у свою чергу спровокувало знецінення національної валюти відносно валют найбільших світових економік та збільшення ризиків, пов'язаних зі здешевленням гривні.

В результаті, виникла ситуація, коли підприємства ведуть свою діяльність в умовах стрімкої інфляції, та позбавлені основного інструменту захисту від неї – володіння іноземною валютою.

Отже, необхідно терміново знайти вирішення даної дилеми, яке може полягати у використанні фінансових інструментів, які б захищали інтереси підприємств, страхували валютні ризики та не суперечили нормам законодавства і рішенням державних органів.

Одним із таких фінансових інструментів є ф'ючерс, а саме, ф'ючерс за парою «долар США – українська гривня». Придбати даний цінний папір, може будь-яке підприємство та фізична особа користуючись послугами біржових посередників.

Для оцінки ефективності даного інструменту слід проаналізувати його характеристики, витрати на його купівлю, економічні переваги та ін.

Ф'ючерс за парою «долар США – українська гривня» характеризується: кількістю базового активу в контракті – 1000 дол. США, гарантійним забезпеченням – 5360 гривень, максимальною біржовою комісією, що є меншою 10 гривень [5] .

Основною його перевагою є можливість отримання доходу за рахунок різниці між вартістю базового активу на момент укладання та вартістю на момент виконання контракту.

Так, якщо колись для страхування ризиків пов'язаних із зміною курсу підприємство купувало іноземну валюту та зберігало її на валютних рахунках і при цьому реально «заморожувало» частину активів, то тепер є можливість досягати аналогічного результату шляхом купівлі ф'ючерсного контракту.

Слід зазначити, що за умови купівлі ф'ючерсу «заморожується» лише частина активів, а саме гарантійне забезпечення, яке в більшості випадків становить 1/5 від вартості контракту. Витрати на обслуговування контракту рівні сумі біржової та брокерської комісії.

Аналіз наслідків купівлі ф'ючерса за парою «долар США – українська гривня», слід розглядати за двома сценаріями.

Перший – коли внаслідок певних економічних факторів курс зростає. Це означає, що на момент виконання ціна є вищою ніж на момент укладання контракту, а отже, покупець ф'ючерсу стає переможцем [6, 15].

Другий є протилежним сценарієм, коли ціна виконання контракту є нижчою від ціни на момент його укладання. За таких умов необхідно відзначити, що покупець ф'ючерсу втратить частину активів. Проте, слід звернути увагу, що якщо би, підприємство просто купило американську валюту і обмінний курс знизився то втрати були б аналогічні. А це означає, що купівля ф'ючерса на актив порівняно з купівлею самого активу має об'єктивні переваги при рівному ступеню ризику.

Отже, на даному етапі встановлено, що купівля ф'ючерса за парою «долар США – українська гривня» дає можливість застрахувати частину активів підприємства від ризиків зростання валютного курсу. Та чи є фінансова операція купівля ф'ючерса по парою «долар США – українська гривня» ризиковою угодою?

Відповідь на це питання можна знайти в основах економічної теорії. Україна є держава з економікою, що розвивається. Макроекономічний аналіз економік, що розвиваються характеризує їх, як економіки з високими темпами інфляції. В свою чергу інфляція провокує знецінення національної валюти, а це сприяє зростанню курсу іноземних валют [7-9].

Оскільки інфляція та зростання курсу іноземних валют є об'єктивними факторами розвитку української економіки на даному етапі, можна зробити висновок, що купівля ф'ючерсів за валютною парою «долар США – українська гривня» є операцією з низьким рівнем ризику.

Беручи до уваги зазначені вище характеристики ф'ючерсного контракту за парою «долар США – українська гривня», його впровадження в страховий та інвестиційний арсенал управлінського апарату великих підприємств є економічно обґрунтованим.

1. А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк «Фінансово-економічний словник», Львів 2005.
2. Шегорцова В.М. «Гонтарева знову ввела валютні обмеження» / Шегорцова В. М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://galfinance.info/banki-i-finansi/2016/03/06/gontareva-znovu-vvela-valyutni-obmezhennya/>.
3. Lb.ua «НБУ підвищив ліміт на продаж валюти населенню» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukr.lb.ua/news/2016/03/03/329437_nbu_pidvishchiv_limit_prodazh_valyuti.html.
4. <http://index.minfin.com.ua> [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/inf/>
5. Ux.ua «Основные параметры срочного контракта DX-6.16» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ux.ua/ru/contract.aspx?code=DX-6.16>.
6. Тодд Лофтон «Основи торгівлі ф'ючерсами», Москва 2001.
7. Грегори-Вільямс Дж., вільямс Б. «Торговий хаос», Москва 2012.
8. Н.Г. Менк'ю «Принципи економічної теорії», Москва 2001.
9. Олександр Елдер «Основи біржової торгівлі», Санкт-Петербург 2003.